

Karar Sayısı : 2016/8982

9 Nisan 2015 tarihinde İstanbul'da imzalanan ve 24/3/2016 tarihli ve 6700 sayılı Kanunla onaylanması uygun bulunan ekli "Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ve Gürcistan Hükümeti Arasında Enerji Alanında İşbirliğine Dair Anlaşma"nın onaylanması; Dışişleri Bakanlığının 5/5/2016 tarihli ve 10825520 sayılı yazısı üzerine, 31/5/1963 tarihli ve 244 sayılı Kanununun 3 üncü maddesine göre, Bakanlar Kurulu'na 6/6/2016 tarihinde kararlaştırılmıştır.

Recep Tayyip ERDOĞAN
CUMHURBAŞKANI

Binali YILDIRIM

Başbakan

N. CANİKLİ

Başbakan Yardımcısı

M. ŞİMŞEK

Başbakan Yardımcısı

N. KURTULMUŞ

Başbakan Yardımcısı

Y. T. TÜRKEŞ

Başbakan Yardımcısı

V. KAYNAK

Başbakan Yardımcısı

B. BOZDAĞ

Adalet Bakanı

F. B. SAYAN KAYA

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanı

Ö. ÇELİK

Avrupa Birliği Bakanı

F. ÖZLÜ

Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanı

S. SOYLU

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı

M. ÖZHASEKİ

Çevre ve Şehircilik Bakanı

M. ÇAVUŞOĞLU

Dışişleri Bakanı

N. ZEYBEKÇİ

Ekonomi Bakanı

B. ALBAYRAK

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı

A. Ç. KILIÇ

Gençlik ve Spor Bakanı

F. ÇELİK

Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanı

B. TUFENKÇİ

Gümrük ve Ticaret Bakanı

E. ALA

İçişleri Bakanı

L. ELVAN

Kalkınma Bakanı

N. AVCI

Kültür ve Turizm Bakanı

N. AĞBAL

Maliye Bakanı

İ. YILMAZ

Millî Eğitim Bakanı

F. IŞIK

Millî Savunma Bakanı

V. EROĞLU

Orman ve Su İşleri Bakanı

R. AKDAĞ

Sağlık Bakanı

A. ARSLAN

Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanı

TÜRKİYE CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ
VE
GÜRCİSTAN HÜKÜMETİ
ARASINDA
ENERJİ ALANINDA İŞBİRLİĞİNE
DAİR
ANLAŞMA

DİBACE

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ve Gürcistan Hükümeti (bundan böyle tek tek “Taraflar” olarak anılacaktır) birlikte “Taraflar” olarak anılacaktır)

İki ülke arasındaki derin ilişkiler ve yakın dostluk bağlarını *dikkate alarak*,

Taraflar arasındaki iktisadi ve sosyal işbirliğini genişletme ve yoğunlaştırmanın önemini *belirterek*,

Eşitlik, karşılıklı saygı ve müteakabil çıkar prensipleri temelinde enerji alanındaki işbirliğini güçlendirmeyi *arzu ederek*,

Enerji alanındaki mevcut ilişkileri daha da geliştirmeyi arzu ederek ve bu tür işbirliğinin iki ülke arasındaki ilişkileri güçlendireceğinin tamamen *bilincinde olarak*,

aşağıdaki hususlarda anlaşmaya varmışlardır:

MADDE 1
TANIMLAR

Dibace de dahil olmak üzere, işbu Anlaşma’da kullanılmış büyük harfli terimler aşağıdaki anlamları taşımaktadır:

- “Eylem Planı”** İşbu Anlaşmanın 6. Maddesi uyarınca Gürcistan’daki enerji kaynaklarının geliştirilmesine yönelik destek ve teşvike ilişkin müşterek çabaların kılavuz ilkelere anlamına gelmektedir.
- “Anlaşma”** yapılabilecek tadil veya tashih dahil olmak üzere, Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ve Gürcistan Hükümeti arasındaki Enerji Alanında İşbirliğine Dair Anlaşma anlamına gelmektedir.

3. **“Mevcut Transfer Kapasitesi”** veya **“ATC”** Türkiye Cumhuriyeti ve Gürcistan arasındaki **“Borçka-Ahıska”** Enterkoneksiyon Hattı üzerinden Sınır Aşırı Elektrik Ticaretine Dair 20 Ocak 2012 tarihli Anlaşma’da tanımlandığı gibi, tahsis prosedürünün her bir fazını müteakip, NTK’den geri kalan mevcut kapasitedir.
4. **“Yetkili Merciler”** İşbu Anlaşmanın 4. Maddesine göre Taraflarca tayin edilen Devlet Yetkili Mercileri anlamına gelmektedir.
5. **“Enerji Çalışma Grubu”** işbu Anlaşmanın tüm Maddelerinin uygulanmasını koordine etmek amaçlı Taraflarca kurulacak çalışma grubu anlamına gelir.
6. **“ENTSO-E”** Elektrik İletim Sistemi Operatörleri Avrupa Şebekesi anlamına gelmektedir.
7. **“ESCO”** Gürcistan Ulusal Mevzuatı çerçevesinde usule uygun şekilde tesis edilmiş, sınırlı sorumluluğa sahip Elektrik Sistemi Ticari Operatörü anlamına gelmektedir.
8. **“GSE”** Gürcistan İletim Sisteminin bir kısmına sahip olan ve kontrol eden, Gürcistan enerji sisteminin yük tevzii işletme ve denetimini yürüten Gürcistan İletim Sistemi Sistem Operatörü olan Gürcistan Devlet Elektrosistem Limited Şirketi anlamına gelmektedir.
9. **“Uluslararası Anlaşma”** özel tanımına bakılmaksızın, bir tek belge altında veya iki veya daha fazla ilgili belge altında toplanan ve uluslararası kanunlara tabi olmak üzere Türkiye Cumhuriyeti ve Gürcistan arasında ve/veya Türkiye Cumhuriyeti ve Gürcistan ile diğer Devlet ve/veya Uluslararası Örgüt/Örgütler arasında yazılı olarak akdedilen uluslararası anlaşma anlamına gelmektedir.
10. **“Uzun Vadeli Plan”** Türkiye Cumhuriyeti ve Gürcistan devlet sınırları civarındaki illerdeki (Türkiye Cumhuriyeti ile Gürcistan arasındaki Enterkoneksiyon hatları dahil) iletim şebekelerinin geliştirilmesi için Tarafların TSO’ları tarafından müşterek olarak hazırlanan ve düzenli olarak Tarafların TSO’larınınca güncellenen ve 8. Maddenin 1. paragrafı, “d” şıkkı uyarınca Yetkili Merciler tarafından onaylanan 10 (on) yıllık plan anlamına gelmektedir.
11. **“Ulusal Mevzuat”** ilgili Taraflardan her birinin anayasaları, yasaları, uluslararası anlaşmaları, kanun hükmünde olan kararnameleri, tüzükleri, yönetmelikleri, karnameleri ve diğer düzenleyici idari belgeleri dahil olmak üzere Tarafların tüm hukuki rejiminden oluşan kanunlar ve yönetmelikleri anlamına gelmektedir.
12. **“Net Transfer Kapasitesi”** veya **“NTK”**, Türkiye Cumhuriyeti ve Gürcistan arasındaki **“Borçka-Ahıska”** Enterkoneksiyon Hattı üzerinden Sınır Aşırı Elektrik Ticaretine Dair 20 Ocak 2012 tarihli Anlaşma’da tanımlandığı gibi, belirli bir süre ve aktif enerji akımı yönlendirmesi için ilgili İletim Sistemlerince ortaya konan güvenlik standartlarının yerine getirilmesi ile uyumlu olan iki enterkonnekte elektrik iletim sistemi arasındaki toplam

elektrik takas programı (Borçka-Ahıska Enterkoneksiyon Hattı üzerinden) anlamına gelmektedir.

13. **“Devlet Mercii”**, Tarafların bir bakanlığı, devlet dairesi, idari merci, kamu kuruluşu ve şirketi dahil olmak üzere her bir Taraf’ın ulusal veya yerel bir hükümet mercii anlamına gelmektedir.
14. **“TEİAŞ”** Türk İletim Sisteminin kontrolünü elde tutan sahibi ve Türkiye İletim Sistemi Operatörü, Türkiye Cumhuriyeti elektrik sisteminin yük dağıtımını yürüten Türkiye Elektrik İletim Şirketi anlamına gelmektedir.
15. **“TETAS”** Türkiye Cumhuriyeti’nde elektrik ticareti ile uğraşan ve Ulusal Mevzuatta belirtilen diğer fonksiyonları da icra eden, Türkiye Cumhuriyeti Ulusal Mevzuatı kapsamında usule uygun bir şekilde tesis edilen Türk Elektrik Ticaret ve Taahhüt Şirkettir.
16. **“İletim Sistemi”**, tüm ilgili tesisler de dahil olmak üzere ulusal bir yüksek gerilim elektrik iletim sistemi anlamına gelmektedir.
17. **“İletim Sistem Operatörü”** veya **“TSO”**, elektrik iletimine ilişkin makul talepleri karşılamak üzere sistemin uzun vadeli kabiliyetini güvence altına almak amacıyla, her bir ilgili Taraf’ın iletim sisteminin işletmesinden sorumlu, iletim sisteminin bakımını sağlayan ve gerektiğinde iletim sistemini geliştiren ve usule uygun olarak yetkili kılınan tüzel bir kişidir.

MADDE 2 YORUMLAMA

1. İşbu Anlaşmanın maddelere, bölümlere ve diğer kısımlara ayrılması ve başlıkların eklenmesi sadece referans gösterme kolaylığına matuf olup bu konudaki anlam ve yorumlamayı etkilemeyecektir.
2. Aksi belirtilmediği takdirde, belirli bir Madde veya Dibace’ye ilişkin referanslar işbu Anlaşma’da belirtilen Madde veya Dibace’ye atıfta bulunmaktadır.
3. “İşbu Anlaşma”, “bu konudaki”, “buradaki” terimleri ve benzer ifadeler işbu Anlaşma’ya atıfta bulunmakta olup, hiçbir özel Madde, Bölüm veya bu Anlaşmadaki bir kısım ile ilgili değildir.
4. Özellikle aksi belirtilmediği veya metin içeriği başka şekilde gerektirmediği takdirde, tekil ifadeler çoğul ifadeleri, çoğul ifadeler ise tekil ifadeleri de kapsayacak şekilde anlaşılacaktır.

5. Herhangi bir cinsiyeti kapsayan ifadeler tüm cinsiyetleri kapsayacak şekilde anlaşılacaktır.
6. Bir anlaşmaya ilişkin her bir referans, şartları uyarınca üzerinde değişiklik veya ekleme yapılmış olabileceğinden, belirli herhangi bir zamanda ilgili anlaşma veya belgeye referans olarak yorumlanacaktır.
7. İşbu Anlaşma kapsamında bir zaman aralığına veya zaman aralıklarına atıfta bulunulan yerlerde, söz konusu zaman aralıkları aksi belirtilmediği takdirde söz konusu zaman aralığının ilk gününün gece yarısında başlamış ve son gününün gece yarısı itibariyle bitmiş sayılacaktır.

MADDE 3

AMAÇ

1. İşbu Anlaşmanın amacı, Taraflar arasında enerji alanındaki, özellikle, enerji kaynakları, yeşil enerji ve enerji verimliliği, elektrik ticareti, yeni iletim altyapılarının geliştirilmesi ve elektrik iletimi alanlarında ve ENTSO-E entegrasyon süreci ve elektrik hususlarına ilişkin Tarafların Ulusal Mevzuatları çerçevesinde bilgi/tecrübe paylaşımı alanlarında ikili bilimsel, teknik, teknolojik, hukuki, idari ve ticari işbirliğini teşvik etmektir.
2. İşbu Anlaşmanın amacına ulaşılması için Taraflar, kendi ilgili Ulusal Mevzuatları ve İşbu Anlaşma uyarınca aşağıdaki konularda işbirliği geliştireceklerdir:
 - a) ENTSO-E entegrasyon süreci dahil olmak üzere kendi enerji sektörlerinin geliştirilmesine ilişkin bilgi ve tecrübe paylaşımı,
 - b) Enerji sektörünün teknik alanlarında insan kaynaklarının eğitimi,
 - c) Enerji alanında hukuki ve düzenleyici konulara ilişkin bilgi ve tecrübe paylaşımı,
 - d) Özellikle enerji alanında faaliyet gösteren Devlet Kurumları ve özel kuruluşlar arasında ortaklıkları teşvik etme yoluyla bilgi ve ihtisas paylaşımı,
 - e) Seminerlerin, konferansların, fuarların ve enerji alanına ilişkin diğer toplantıların müşterek düzenlenmesi,
 - f) Elektrik üretimi, iletimi, ticareti ve şebeke sıkışıklığının yönetimi, kapasite rezervleri ve talep tahmini konularına ilişkin ortak etüt çalışmalarının düzenlenmesi.
3. Taraflar, İşbu Anlaşmanın gerçekleştirilmesi için tüm gerekli tedbirlerin alınması hususunda anlaşmaya varmışlardır.

MADDE 4
ANLAŞMANIN ULUSAL MEVZUATLA İLİŞKİSİ

İşbu Anlaşmanın şart ve koşulları ile Tarafların herhangi bir Ulusal Mevzuatının şart ve koşulları arasında çelişki ortaya çıkması durumunda, işbu Anlaşmanın şart ve koşulları, yine bu Anlaşma çerçevesinde uygulanacaktır.

MADDE 5
YETKİLİ MERCİLER VE ENERJİ ÇALIŞMA GRUBU

1. İşbu Anlaşmanın uygulanması amacıyla Taraflar, aşağıdaki yetkili mercileri tayin etmişlerdir;
 - Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti adına; Türkiye Cumhuriyeti Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı ve
 - Gürcistan Hükümeti adına; Gürcistan Enerji Bakanlığı'dır.
2. İşbu Anlaşmanın uygulanmasının koordine edilmesi ve Taraflar arasındaki enerji işbirliğinin desteklenmesi amacıyla Taraflar, bir Enerji Çalışma Grubu (EÇG) oluşturacaklardır. EÇG, sırasıyla her iki ülkeden birinde, en az yılda bir kez toplanacaktır.

MADDE 6
ENERJİ KAYNAKLARININ KULLANILMASI, YEŞİL ENERJİ VE ENERJİ VERİMLİLİĞİ

1. Taraflar, enerji kaynakları, yeşil enerji ve enerji verimliliği alanlarında işbirliği yapmak üzere anlaşmaya varmışlardır.
2. Taraflar, enerji kaynakları, yeşil enerji ve enerji verimliliği alanlarında iş fırsatlarını tespit edecek ve her iki Taraf'ın Devlet Mercileri ile yatırımcılarını, enerji kaynakları, yeşil enerji ve enerji verimliliği alanlarında projelerin teşviki ve geliştirilmesi için müşterek çalışmak üzere teşvik edeceklerdir.
3. Taraflar, Gürcistan'ın, yenilenebilir enerji kaynakları da dahil olmak üzere, önümüzdeki 15 yıl içerisindeki tüm enerji kaynaklarının kullanımını dikkate alarak, bu bağlamda, Gürcistan'da tesis edilecek yeni elektrik santralleri tarafından üretilecek elektriğin alımına ilişkin mali ve hukuki şartları da göz önünde bulundurarak, ENTSO-E elektrik sistemi koşullarının elverişli olması durumunda, ENTSO-E kuralları uyarınca uzun vadeli elektrik alım-satım anlaşmaları gibi ticari enstrümanlar vasıtasıyla gerekli altyapının geliştirilmesi ve kolaylaştırılmasının yanı sıra, yeni elektrik üretim santrallerinin yapımına dair ilgili projelerin uygulanması konusunda işbirliğinde bulunacaklardır.

4. Enerji Çalışma Grubu, Gürcistan'daki enerji kaynaklarının geliştirilmesi amacıyla birleştirilecek ortak çabaların teşviki ve desteklenmesi için bir Eylem Planı geliştirecek ve söz konusu Eylem Planını onay için Yetkili Mercilere ibraz edecektir. Eylem Planının Yetkili Merciler tarafından onaylanma süreci, 2016 yılının sonuna kadar tamamlanacaktır.

MADDE 7

ELEKTRİK TİCARETİ

1. Taraflar, Türkiye Cumhuriyeti ile Gürcistan elektrik piyasaları arasındaki işbirliğinin genişletilmesine yönelik ortak amaçlarını beyan etmektedirler. Bu amaç doğrultusunda Taraflar, aşağıdaki talepleri karşılama hususunda mutabık kalmışlardır.
- a) Türkiye'de kullanılmakta olan mevcut yazılım programı temelinde, her iki ülkenin kapasite tahsisi platformları arasında karşılıklı iletişimi geliştirmek.
- b) Mayıs 2015 ayından itibaren, Tarafların TSO'ları, Türkiye'deki senkron paralel işletme için düzenlendiği gibi, asenkron paralel işletme için de planlama, kapasite hesaplaması/tespiti, zamanlama, kapasite tahsisi gibi prosedürleri tamamlayacaklardır.
2. Taraflar arasındaki elektrik ticaretini daha da artırmak için, diğer ticari kuruluşların mevcut ve gelecekteki hak ve yükümlülüklerine halel getirmeksizin, TETAŞ, kısa ve/veya uzun vadeli elektrik alım-satım anlaşmaları vasıtasıyla Gürcistan kuruluşları (ESCO dahil) ile ticaret yapmak üzere Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti tarafından usule uygun bir şekilde yetkili kılınmıştır. İşbu Madde, hiçbir şekilde, herhangi başka kuruluşların, TETAŞ'tan bağımsız olarak, kendi aralarında sınır aşırı elektrik ticaretini yapma hakkını kısıtlamayacak veya tehlikeye atmayacak olup, işbu Madde, bu hakkın kısıtlanmasını anlamını taşımaz.

MADDE 8

YENİ İLETİM ALTYAPILARININ GELİŞTİRİLMESİ

Taraflar, Türkiye-Gürcistan enterkoneksiyon altyapısının daha da geliştirilmesine yönelik sürecin aşağıdaki adımları içereceği konusunda anlaşmaya varmışlardır:

- a) Herhangi bir elektrik enterkoneksiyon iletim hattının, Tarafların TSO'larının tam işletme kontrolü altında olacağına dair prensip yaklaşım hususunda uzlaşma. Türkiye Cumhuriyeti ile Gürcistan arasındaki enterkoneksiyon hatlarının işletmesi esnasında, Uluslararası Anlaşmalar ve Ulusal Mevzuatlarca belirlenen yaygın ve ayrımcı nitelikte olmayan kurallar uygulanacaktır;

- b) Ahıska-Tortum 400 kV enterkoneksiyon hattı ve ilave “Back to Back” istasyonunun inşasına ilişkin Anlaşmanın 2016 yılından önce imzalanması;
- c) Batum-Muratlı 154 kV elektrik iletim hattı projesinin, Batum’daki “Back to Back” projesi ile birlikte gerçekleştirilmesinin desteklenmesi;
- d) Türkiye Cumhuriyeti ile Gürcistan sınırları civarındaki illerdeki enterkoneksiyon hatları dahil olmak üzere, iletim şebekelerinin geliştirilmesine dair Uzun Vadeli Planın Tarafların TSO’larınınca 2016’dan önce müşterek geliştirilmesi ve sözkonusu Uzun Vadeli Planın onay için Yetkili Mercilere sunulması. Uzun Vadeli Planın onay süreci, Yetkili Merciler tarafından 2016 yılından önce tamamlanacak olup, TSO’lar, Uzun Vadeli Planı gerçekleştirmek üzere yetkili kılınmış sayılacaklardır.

MADDE 9

ELEKTRİK İLETİMİ

1. Taraflar, elektrik iletimi alanında aşağıdaki hususlarda işbirliği yapacaklardır:

- a) Başta akıllı şebeke teknolojileri olmak üzere elektrik iletim şebekesi teknolojilerine ilişkin tecrübe paylaşımı;
- b) İşbu Anlaşma kapsamında, Taraflar arasındaki elektrik ithalatı-ihracatı potansiyelinin değerlendirilmesinin desteklenmesi;
- c) Enterkoneksiyon hatları için kapasite tahsisi, “yıl öncesi”, “ay öncesi” ve “gün öncesi” temelinde yapılacaktır.
- d) İletim Sistemi Operatörlerinin kurumsal yapılarının yenilenmesi odaklı tecrübe paylaşımı;
- e) Elektrik iletim hatlarının inşası, işletmesi ve bakım-onarımı alanlarında teknik işbirliği;
- f) Acil durumlarda yardım teminine ilişkin kontratların, Yetkili Merciler tarafından yetkilendirilmiş kuruluşlar arasında 2015’ten önce imzalanması.

2. ENTSO-E bünyesinde uygulanmakta olan mevcut kural ve prosedürler uyarınca TSO’lar, Türkiye Cumhuriyeti ile Gürcistan arasındaki enterkoneksiyon hatlarının NTC/ATC’sinin hesaplanması hususunda işbirliği yapacak ve bu amaçla teknik data paylaşımında bulunacaklardır.

3. TSO'lar, rezerv kapasiteye ilişkin ortak inceleme çalışmalarını 2015 yılı sonuna kadar tamamlayacaklardır.

MADDE 10

ENTSO-E ENTEGRASYON SÜRECİNE İLİŞKİN İŞBİRLİĞİ

1. Türkiye TSO'su, ENTSO-E entegrasyon sürecine ilişkin teknik ve yasal çerçeveye yönelik tecrübelerini Gürcistan TSO'su ile paylaşacaktır.
2. Türkiye Cumhuriyeti Hükümetinin ENTSO-E'ye üye olmasını müteakip, Gürcistan Hükümetinin ilgi göstermesi ve uygun talepte bulunması durumunda, Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti, Gürcistan elektrik sisteminin, ENTSO-E kuralları çerçevesinde ENTSO-c'ye entegrasyonu hususunda destek sağlayacaktır.

MADDE 11

ELEKTRİK BORCU

Gürcistan Hükümeti, 1990 ve 2011 yılları arasında meydana gelen Türkiye Cumhuriyeti'ne karşı olan borcunu kabul etmektedir. Taraflar, işbu Anlaşmanın imzalanmasını takip eden takvim yılından başlayarak 20 yıl içerisinde yukarıda bahsi geçen borcun kapatılması amacıyla mezkur dönem içerisinde Taraflarca üzerinde mutabık kalınan 1.000.000.000 kilovat/saat elektriğin, indirimli borç olarak ESCO tarafından TETAŞ'a tedarik edileceği üzerine anlaşmaya varmışlardır. TETAŞ ve ESCO, söz konusu indirimli borcun geri ödenmesine ilişkin ayrıntıları kapsayan bir protokol imzalayacaklardır. Söz konusu indirimli borcun karşılığı olan elektrik miktarının tamamının TETAŞ'a sevk edilmesini müteakip, Gürcistan'ın Türkiye Cumhuriyeti'ne olan yukarıda zikredilen dönemdeki borcu tamamen kapatılmış sayılacaktır.

MADDE 12

HARCAMALAR

1. İşbu Anlaşma kapsamındaki faaliyetlere ilişkin masraflar, Tarafların ilgili Mevzuatı ve bölgesel hükümleri uyarınca uygun fonların kullanılabilirliğine bağlı gerçekleşir.
2. İşbu Anlaşma kapsamındaki belirli bir faaliyetin uygulanması için spesifik bir fona ihtiyaç duyulması durumunda, Taraflar, gerekli fona ilişkin şart ve koşulları, ilgili Ulusal Mevzuatları ve Uluslar arası Anlaşmalar uyarınca yazılı olarak düzenleyecektir.

MADDE 13

GİZLİLİK

1. İşbu Anlaşma kapsamındaki işbirliğinin sonucu veya neticesi için uygulanacak olan gizlilik koşulları ve şartları, ilgili kuruluşlar tarafından geliştirilecek ve uygulanacaktır. İşbu Anlaşma kapsamında gerçekleştirilen işbirliğinin sonuç veya neticeleri Taraflarca gizli tutulacaktır.
2. Taraflardan birinin, İşbu Anlaşma kapsamında gerçekleştirilen işbirliğinin sonuç veya neticelerini, üçüncü bir şahsa ifşa etmek istemesi durumunda, diğer Taraf'ın önceden yazılı rızası alınır.
3. İşbu Anlaşma kapsamında gerçekleştirilen işbirliğinin sonuç veya neticeleri, Tarafların karşılıklı yazılı rızası üzerine yayımlanabilir.
4. İşbu Anlaşmanın sona ermesi veya feshine bakılmaksızın, Taraflarca yazılı bir mutabakat sağlanmadığı sürece, işbu Maddenin koşulları ve yükümlülükleri, Taraflar üzerindeki bağlayıcılığını korur.

MADDE 14

İHTİLAFLARIN HALLİ

1. İşbu Anlaşmanın yorumu, uygulanması ve yürütülmesinde meydana gelen tüm anlaşmazlıklar, Taraflar arasında müzakere ve/veya istişarc yoluyla dostane bir şekilde çözümlenecektir.
2. Anlaşmazlıkların diplomatik yollarla 90 (doksan) gün içerisinde çözümlenememesi durumunda, Taraflardan herhangi biri, diğer Tarafa yazılı bir bildirimde bulunarak, nihai ve bağlayıcı çözüm için konuyu bu amaçla oluşturulacak bir Tahkim Kuruluna götürebilir. Söz konusu Bildirim, iddianın genel durumunu ve istenen herhangi bir parasal miktarı da içeren aranan telafi veya çözümü (tespit davası dahil) içerecektir.
3. Tahkim Kurulu aşağıdaki şekilde oluşur:
 - (a) Muhakemeyi başlatan Taraf, işbu Maddenin 2. fıkrasında atıf yapılan Bildirimde diğer Taraf'ı teslim alınmasını müteakip 30 gün içerisinde Tahkim Kuruluna bir üye atar ve kendi üyesini ataması konusunda ihtilafın diğer Tarafını bilgilendirir.
 - (b) İşbu Maddenin 2. fıkrasında atfedilen yazılı bildirimde teslim alındığı tarihten itibaren 60 (altmış) gün içerisinde diğer Taraf, kendi üyesini atar. Söz konusu atamanın belirlenen süre içerisinde yapılmaması durumunda, muhakemeyi başlatan Taraf, işbu Maddenin 2. fıkrasında atfedilen bildirimde teslim alınması

tarihinden itibaren 90 (doksan) gün içerisinde atamanın bu Madde'nin 3 (d) şıkkına göre yapılması konusunda talepte bulunur.

- (c) Her iki Taraf'ın uyruğunu veya vatandaşlığını taşımayan üçüncü üye, Taraflarca atanır. Bu üye Tahkim Kurulu'nun Başkanı olur. İşbu Maddenin 2. şıkkında atfedilen bildirim teslim alınma tarihinden itibaren 150 (yüz elli) gün içerisinde Taraflar, üçüncü üyenin atanması hususunda anlaşmaya varamazlar ise, bu atama, söz konusu bildirim teslim alınma tarihinden itibaren 180 (yüz seksen) gün içerisinde Taraflardan herhangi birince ibraz edilen talep üzerine işbu Maddenin 3 (d) şıkkına göre yapılır.
- (d) İşbu paragraf uyarınca yapılması istenen atamalar, bu tür talebin alınmasından itibaren 30 (otuz) gün içerisinde Uluslararası Daimi Tahkim Mahkemesi Genel Sekreterince yapılır. Genel Sekreterin bu görevi yerine getirmesinden alıkonulması durumunda, bu görevi Büronun Birinci Sekreteri yerine getirir. Büro Birinci Sekreterinin de bu görevi yerine getirmede bir engelle karşılaşması durumunda, bu görevi en kıdemli Yardımcı yapar.
- (e) 3. Maddenin (a) dan (d) ye kadar olan bentlerine göre yapılan atamalar, atanacak üyelerin, özellikle işbu Anlaşma kapsamındaki konulara ilişkin nitelik ve tecrübeleri dikkate alınarak yapılır.
- (f) Aksi üzerinde Taraflarca anlaşma mevcut olmadığı takdirde, Taraflarca veya Tahkim Kurulunca değiştirildiği ölçüde UNCITRAL tahkim kuralları geçerli olacaktır. Tahkim Kurulu kararları üyelerin oy çoğunluğu ile alınacaktır.
- (g) Tahkim Kurulu ihtilafları, işbu Anlaşma hükümlerine ve uygulanabilir uluslararası mevzuat ilkeleri ve kurallarına göre çözecektir.
- (h) Tahkim Kurulu kararı, Taraflar için nihai ve bağlayıcı olacaktır.
- (i) Kurul üyelerinin ücretleri dahil olmak üzere tahkimin tüm masrafları, Taraflarca eşit paylarla karşılanacaktır. Ancak, Tahkim Kurulu, kendi takdirince, masrafların daha yüksek oranının bir Taraf'ça karşılanmasına dair karar alabilir.
- (j) Taraflarca aksi üzerinde anlaşmaya varılmadığı sürece, mahkeme Lahey'de toplanacak ve Daimi Tahkim Mahkemesinin bina ve tesislerinden yararlanacaktır.
- (k) Kararın bir kopyası, genel erişimin sağlanması amacıyla, Sekretarya'ya gönderilecektir.

MADDE 15
DEĞİŞİKLİKLER

İşbu Anlaşmada, Tarafların karşılıklı yazılı mutabakatı ile her zaman değişiklik yapılabilir. Yapılan değişiklikler, işbu Anlaşmanın 17. Maddesinin 1. fıkkında tanımlanan hukuki prosedür uyarınca yürürlüğe girer.

MADDE 16
FİKRİ MÜLKİYET

Taraflar, ilgili ulusal mevzuatları ve taraf oldukları uluslar arası antlaşmalar uyarınca, işbu Anlaşma kapsamında transfer edilecek veya oluşturulacak fikri mülkiyet haklarının etkin bir şekilde korunmasını sağlayacaktır. İşbu Anlaşmanın amaçları kapsamındaki fikri mülkiyet, 14 Temmuz 1967 tarihinde, Stokholm'de imzalanan ve 28 Eylül 1979 tarihinde değiştirilmiş haliyle Dünya Fikri Mülkiyet Örgütünün Kurulmasına dair Antlaşmanın 2. Maddesinde belirtilen anlamı taşıyacaktır.

MADDE 17
YÜRÜRLÜĞE GİRME, SÜRE VE FESİH

1. İşbu Anlaşma, Tarafların anılan belgenin yürürlüğe girmesi için gerekli olan kendi iç yasal usullerinin tamamlandığını diplomatik yollarla karşılıklı bildirdikleri son yazılı bildirim alındığı tarihte yürürlüğe girecektir.
2. İşbu Anlaşma, 20 (yirmi) yıl süre ile yürürlükte kalacak ve ilk bitiminden veya sonraki 5 yıllık sürenin sona ermesinden en az 3 ay önce Taraflardan biri işbu Anlaşmayı sona erdirmeye niyetini diğer Taraf'a diplomatik yollarla yazılı olarak bildirmediği takdirde, 5 (beş) yıllık süreler için kendiliğinden uzayacaktır.
3. İşbu Anlaşmanın feshi, gerçekleştirilmiş veya yürütülmekte olan projeler ve faaliyetleri etkilemeyecektir.

İşbu Anlaşma, 9 Nisan 2015 tarihinde İstanbul'da Türkçe, Gürcüce ve İngilizce olarak ikiye orijinal nüsha halinde ve bütün metinler eşit derecede geçerli olmak üzere imzalanmıştır. Yorum farklılıkları olması halinde İngilizce metin geçerli olacaktır.

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti adına

Gürcistan Hükümeti adına

Taner YILDIZ
Türkiye Cumhuriyeti
Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı

Kakha KALADZE
Gürcistan
Enerji Bakanı

შეთანხმება
თურქეთის რესპუბლიკის მთავრობასა
და
საქართველოს მთავრობას
შორის
ენერგეტიკის სფეროში თანამშრომლობის შესახებ

პრეამბულა

თურქეთის რესპუბლიკის მთავრობა და საქართველოს მთავრობა (შემდგომში, ცალკეული „მხარედ“, ხოლო ერთობლივად „მხარეებად“ წოდებულნი),

ითვალისწინებენ რა, ორ ქვეყანას შორის არსებულ ღრმა ურთიერთობებსა და მჭიდრო მეგობრულ კავშირებს,

აღნიშნავენ რა, მხარეთა შორის ეკონომიკური და სოციალური თანამშრომლობის გააქტიურებისა და გაფართოების მნიშვნელობას,

სურვილს გამოხატავენ რა, გააძლიერონ თანამშრომლობა ენერგეტიკის სფეროში, რომელიც ეფუძნება თანასწორობის, ურთიერთპატივისცემისა და ურთიერთსარგებლიანობის პრინციპებს,

სრულად აცნობიერებენ რა, რომ ასეთი თანამშრომლობა აძლიერებს ორ ქვეყანას შორის ურთიერთობებს და სურთ რა, კიდევ უფრო განავითარონ არსებული ურთიერთობები ენერგეტიკის სფეროში,

თანხმდებიან შემდეგზე:

მუხლი 1
განმარტებები

ძირითად ტერმინებს, რომელიც გამოიყენება წინამდებარე შეთანხმებაში, მათ შორის პრეამბულაში, გააჩნიათ ქვემოთ მოცემული შემდეგი მნიშვნელობები:

1. “სამოქმედო გეგმა” წარმოადგენს სახელმძღვანელო მითითებას ერთობლივ ძალისხმევასთან დაკავშირებით, რომელიც მიზნად ისახავს ხელი შეუწყოს და მხარი დაუჭიროს ენერგორესურსების განვითარებას საქართველოში, წინამდებარე შეთანხმების მე-6 მუხლის თანახმად;

2. „შეთანხმება“ ნიშნავს წინამდებარე შეთანხმებას თურქეთის რესპუბლიკის მთავრობასა და საქართველოს მთავრობას შორის ენერგეტიკის სფეროში თანამშრომლობის შესახებ, რომელიც შეიძლება შესწორდეს ან სხვაგვარად შეიცვალოს;

3. „ხელმისაწვდომი გადასაცემი სიმძლავრე“ ან “ATC” ნიშნავს NTC (ქსელის გამტარუნარიანობის) ნაწილს, რომელიც შემდგომი კომერციული საქმიანობებისათვის ყოველი გადანაწილების ფაზის შემდეგ რჩება ხელმისაწვდომი და შეთავაზებულია მომხმარებლებისათვის ასათვისებლად, როგორც აღნიშნული განმარტებულია 2012 წლის 20 იანვრის „თურქეთის რესპუბლიკასა და საქართველოს შორის ახალციხე-ბორჯხას ურთიერთდამაკავშირებელი ხაზის მეშვეობით ელექტროენერგიით ტრანს-სასაზღვრო ვაჭრობის შესახებ შეთანხმებაში“.

4. “კომპეტენტური ორგანოები” ნიშნავს სახელმწიფო ორგანოებს, რომლებიც განსაზღვრულნი არიან მხარეთა მიერ, წინამდებარე შეთანხმების მე-4 მუხლის შესაბამისად.

5. “ენერგეტიკის სამუშაო ჯგუფი” ნიშნავს სამუშაო ჯგუფს, რომელიც დაფუძნდება მხარეთა მიერ, და კოორდინირებას გაუწევს წინამდებარე შეთანხმების ყველა მუხლის იმპლემენტაციას.

6. “ENTSO-E” ნიშნავს ელექტროენერჯის გადამცემი სისტემის ოპერატორთა ევროპულ ქსელს.

7. “ESCO” ნიშნავს სს ”ელექტროენერგეტიკული სისტემის კომერციულ ოპერატორს“, რომელიც სათანადოდ არის შექმნილი საქართველოს შიდასახელმწიფოებრივი კანონმდებლობის შესაბამისად;

8. “GSE” ნიშნავს სს ”საქართველოს სახელმწიფო ელექტროსისტემას“, რომელიც წარმოადგენს საქართველოს გადამცემი სისტემის ოპერატორს. იგი ფლობს და აკონტროლებს ელექტროენერჯის გადამცემი სისტემის ნაწილს, ასევე ახორციელებს დისპეჩერიზაციას და აკონტროლებს საქართველოს ენერგეტიკულ სისტემას;

9. “საერთაშორისო შეთანხმება” ნიშნავს საერთაშორისო შეთანხმებას, რომელიც გაფორმებულია თურქეთის რესპუბლიკასა და საქართველოს შორის

და/ან თურქეთის რესპუბლიკისა და საქართველოს მიერ სხვა სახელმწიფოებთან და/ან საერთაშორისო ორგანიზაციასთან/ორგანიზაციებთან, წერილობითი ფორმით და რეგულირდება საერთაშორისო სამართლის თანახმად, რომელიც გამოხატულია ერთიანი დოკუმენტით ან ორი ან მეტი შესაბამისი დოკუმენტით, განურჩევლად მისი დანიშნულებისა;

10. “გრძელვადიანი გეგმა” ნიშნავს ათ (10) წლიან გეგმას, რომელიც ერთობლივად მომზადებულია მხარეთა TSO-ების(გადაცემის სისტემის ოპერატორები) მიერ, გადამცემი ქსელის განითარების მიზნით, თურქეთის რესპუბლიკასა და საქართველოს შორის სახელმწიფო საზღვრის მიმდებარე რეგიონებში (რომელიც მოიცავს თურქეთის რესპუბლიკასა და საქართველოს შორის ურთიერთდამაკავშირებელ ხაზებს) და რომელიც რეგულარულად ახლდება მხარეთა TSO-ების მიერ და მტკიცდება კომპეტენტური ორიგანოების მიერ, მე-8 მუხლის „d“ ქვე-პუნქტის თანახმად;

11. “შიდასახელმწიფოებრივი კანონმდებლობა” ნიშნავს თითოეული შესაბამისი მხარის კანონებსა და კანონქვემდებარე აქტებს, რომელიც შეადგენს მთლიან სამართლებრივ რეჟიმს და მოიცავს კონსტიტუციას, კანონებს, საერთაშორისო შეთანხმებებს, დადგენილებებს, რომელთაც კანონის ძალა აქვს, კანონქვემდებარე აქტებს, რეგულაციებს, დადგენილებებს და სხვა მარეგულირებელ ადმინისტრაციულ აქტებს;

12. „ქსელის გამტარუნარიანობა“ ან „NTC“ ნიშნავს ელექტროენერჯის გაცვლის მთლიან პროგრამას (ახალციხე-ზორჩხას ურთიერთდამაკავშირებელი ხაზის მეშვეობით) ორ, ურთიერთდამაკავშირებულ გადამცემ სისტემას შორის, რომელიც აკმაყოფილებს შესაბამისი გადამცემი სისტემების მიერ გარკვეული დროის პერიოდისათვის აქტიური სიმძლავრის ნაკადის მიმართულებით დაწესებულ უსაფრთხოების სტანდარტებს, როგორც განმარტებულია 2012 წლის 20 იანვრის „თურქეთის რესპუბლიკასა და საქართველოს შორის ახალციხე-ზორჩხას ურთიერთდამაკავშირებელი ხაზის მეშვეობით ელექტროენერჯით ტრანს-სასაზღვრო ვაჭრობის შესახებ შეთანხმებაში“.

13. “სახელმწიფო უფლებამოსილი ორგანო” ნიშნავს რომელიმე მხარის ნებისმიერ და ყველა ეროვნულ თუ ადგილობრივ დაწესებულებას, მათ შორის, სამინისტროებს, დეპარტამენტებს, ადმინისტრაციულ ორგანოებს, აღმასრულებელ და მარეგულირებელ ორგანოებს, სააგენტოებს, სახელმწიფო საკუთრებაში არსებულ კომპანიებს;

14. “TEIAS” ნიშნავს თურქეთის ელექტროენერჯის გადაცემის კორპორაციას, რომელიც წარმოადგენს თურქეთის გადაცემის სისტემის ოპერატორს, ფლობს და აკონტროლებს თურქეთის გადაცემის სისტემას და ახორციელებს თურქეთის რესპუბლიკის ელექტროენერგეტიკული სისტემის ოპერატიული დისპეჩერიზაციის კონტროლს;

15. “TETAS” ნიშნავს თურქეთის ელექტროენერჯით ვაჭრობისა და ხელშეკვრელ კომპანიას - კომპანიას, რომელიც სათანადოდ არის შექმნილი თურქეთის რესპუბლიკის შიდასახელმწიფოებრივი კანონმდებლობის შესაბამისად და რომელიც ჩართულია ელექტროენერჯით ვაჭრობის საკითხებში, თურქეთის რესპუბლიკაში და აღასრულებს სხვა ფუნქციებს, რომელიც განსაზღვრულია შიდასახელმწიფოებრივი კანონმდებლობით;

16. „გადამცემი სისტემა“ ნიშნავს მაღალი ძაბვის სახელმწიფო გადამცემ სისტემას, რომელიც მოიცავს მასთან დაკავშირებულ ყველა ინფრასტრუქტურულ ერთეულს;

17. “გადამცემი სისტემის ოპერატორი” ან “TSO” ნიშნავს იურიდიულ პირს, რომელიც სათანადოდ არის უფლებამოსილი და პასუხისმგებელია თითოეული შესაბამისი მხარის გადამცემი სისტემის მუშაობასა და ტექნიკურ უზრუნველყოფაზე, ასევე, საჭიროების შემთხვევაში, აღნიშნული სისტემის განვითარებაზე და უზრუნველყოფს სისტემის გრძელვადიან ფუნქციონირებას ისე, რომ მან დააკმაყოფილოს ელექტროენერჯის გადაცემისათვის საჭირო გონივრული მოთხოვნები.

მუხლი 2 ინტერპრეტაცია

1. წინამდებარე შეთანხმების დაყოფა მუხლებად, პუნქტებად და სხვა ნაწილებად და სათაურების გამოყენება ემსახურება მხოლოდ მითითებების მოხერხებულობას და გავლენას არ ახდენს შინაარსზე ან ინტერპრეტაციაზე.

2. თუ სხვაგვარად არ არის აღნიშნული, მითითება კონკრეტულ მუხლზე ან პრეამბულაზე, ეხება წინამდებარე შეთანხმების კონკრეტულ მუხლს ან პრეამბულას.

3. ტერმინები „წინამდებარე შეთანხმება“, „აქედან გამომდინარე“, „ამასთან“ და მსგავსი ფორმულირება მიეკუთვნება წინამდებარე შეთანხმებას და არა რომელიმე კონკრეტულ მუხლს, პარაგრაფს ან აღნიშნული შეთანხმების რომელიმე ნაწილს.

4. თუ სპეციალურად სხვაგვარად არ არის განსაზღვრული ან თუ კონტექსტი სხვაგვარად არ მოითხოვს, სიტყვებს, რომელიც მოცემულია მხოლოდით რიცხვში გააჩნიათ მრავლობითი რიცხვის მნიშვნელობა და პირიქით.

5. სიტყვები, რომელიც გამოხატავს კონკრეტულ სქესს, განკუთვნილია ყველა სქესისთვის.

6. თითოეული მითითება შეთანხმებაზე ან დოკუმენტზე, ნებისმიერ დროს, უნდა განიხილებოდეს როგორც მითითება შესაბამის შეთანხმებაზე ან დოკუმენტზე, რომელშიც შესაძლოა შესულია ცვლილება ან დამატება მისი პირობების შესაბამისად.

7. თუ წინამდებარე შეთანხმებაში მითითება კეთდება პერიოდზე ან დროის პერიოდებზე, თუ სხვაგვარად არ არის განსაზღვრული, საექვო პერიოდის ათვლის დროდ უნდა ჩაითვალოს ასეთი პერიოდის პირველი დღის შუაღამე და დასრულების თარიღად, აღნიშნული პერიოდის დასრულების უკანასკნელი დღის შუაღამე.

მუხლი 3

მიზანი

1. წინამდებარე შეთანხმების მიზანს წარმოადგენს მხარეთა შორის ორმხრივი სამეცნიერო, ტექნიკური, ტექნოლოგიური, სამართლებრივი, ადმინისტრაციული და კომერციული თანამშრომლობის ხელშეწყობა ენერგეტიკის სფეროში, კერძოდ ენერგორესურსების, მწვანე ენერჯის და ენერგოეფექტურობის, ელექტროენერჯით ვაჭრობის სფეროში, ასევე, თანამშრომლობას ელექტროენერჯის გადაცემის ახალი ინფრასტრუქტურის განვითარებისა და ელექტროენერჯის გადაცემის სფეროში, თანამშრომლობა ელექტროენერჯისა და ENTSO-E ინტეგრაციის პროცესის შესახებ ცოდნის/გამოცდილების გაზიარების კუთხით, თავიანთი შიდასახელმწიფოებრივი კანონმდებლობის ფარგლებში.

2. წინამდებარე შეთანხმების მიზნის მისაღწევად, მხარეებმა, თავიანთი შესაბამისი შიდასახელმწიფოებრივი კანონმდებლობისა და წინამდებარე შეთანხმების ფარგლებში, უნდა ითანამშრომლონ შემდეგ სფეროებში:

a) ცოდნისა და გამოცდილების გაზიარება თავიანთი ენერგოსექტორის განვითარების, მათ შორის ENTSO-E ინტეგრაციის პროცესის კუთხით,

b) ადამიანური რესურსების ტრენინგი ენერგოსექტორის ტექნიკურ საკითხებში,

c) ცოდნისა და გამოცდილების გაზიარება ენერგეტიკის სფეროსთან დაკავშირებულ საკანონმდებლო და მარეგულირებელ საკითხებში,

d) გამოცდილებისა და შეფასების გაზიარება, განსაკუთრებით სახელმწიფო ორგანოებსა და მხარეთა კერძო პირებს შორის (რომლებიც მოდერნიზაციის ენერგეტიკის სფეროში) პარტნიორობის განმტკიცების გზით,

e) სემინარების, კონფერენციების, გამოფენებისა და სხვა შეხვედრების ერთობლივი ორგანიზება, რომელიც უკავშირდება ენერგეტიკის სფეროს, და

f) ერთობლივი კვლევების ორგანიზება ელექტროენერჯის წარმოების, გადაცემის, აღნიშნულით ვაჭრობისა და გადატვირთვის მართვის, სიმძლავრის სასისტემო რეზერვისა და მოთხოვნის პროგნოზის კუთხით.

3. მხარეები თანხმდებიან, განახორციელონ ყველა საჭირო ზომა წინამდებარე შეთანხმების შესრულების მიზნით.

მუხლი 4

წინამდებარე შეთანხმების კავშირი შიდასახელმწიფოებრივ კანონმდებლობასთან

იმ შემთხვევაში, თუ წინამდებარე შეთანხმებით გათვალისწინებული ვადები და პირობები წინააღმდეგობაშია რომელიმე მხარის შიდასახელმწიფოებრივ კანონმდებლობასთან, წინამდებარე შეთანხმებით გათვალისწინებული ვადები და პირობები გამოიყენება აღნიშნული შეთანხმების ფარგლებში;

მუხლი 5

კომპეტენტური ორგანოები და ენერგეტიკის სამუშაო ჯგუფი

1. წინამდებარე შეთანხმების განხორციელების მიზნით, მხარეები ნიშნავენ შემდეგ კომპეტენტურ ორგანოებს:

- თურქეთის რესპუბლიკის მთავრობის მხრიდან - თურქეთის რესპუბლიკის ენერგეტიკისა და ბუნებრივი რესურსების სამინისტრო; და

- საქართველოს მთავრობის მხრიდან - საქართველოს ენერგეტიკის სამინისტრო.

2. მხარეებმა უნდა დააფუძნონ ენერგეტიკის სამუშაო ჯგუფი, რათა კოორდინირება გაუწიონ წინამდებარე შეთანხმების განხორციელებას და ხელი შეუწყონ მხარეთა შორის ენერგეტიკის სფეროში თანამშრომლობას. ენერგეტიკის სამუშაო ჯგუფი შეიკრიბება მონაცვლეობით, მინიმუმ წელიწადში ერთხელ.

მუხლი 6

ენერგორესურსების, მწვანე ენერჯის და ენერგოეფექტურობისგამოყენება

1. მხარეები თანხმდებიან, ითანამშრომლონ ენერგორესურსების, მწვანე ენერჯის და ენერგოეფექტურობისსფეროში.

2. მხარეებმა უნდა განსაზღვრონ ბიზნეს შესაძლებლობები ენერგორესურსების, მწვანე ენერჯის და ენერგოეფექტურობისსფეროში და ხელი შეუწყონ ორივე მხარის სახელმწიფო ორგანოებსა და ინვესტორებს იმუშაონ ერთობლივად, ენერგორესურსების, მწვანე ენერჯის და ენერგოეფექტურობისსფეროში არსებული პროექტების ხელშეწყობისა და განვითარების მიზნით.

3. მხარეებმა, რომლებიც განიხილავენ, საქართველოს ენერგორესურსების, ასევე განახლებადი ენერგორესურსების გამოყენებას მომდევნო 15 წლის განმავლობაში, უნდა ითანამშრომლონ ამ მხრივ, შესაბამისი პროექტების განხორციელების მიზნით. ამგვარი თანამშრომლობა ითვალისწინებს ახალი თაობის საწარმოების გამოყენებას და ასევე, საჭირო ინფრასტრუქტურის განვითარებისა და ვაჭრობის გამარტივებას, ვაჭრობის შესახებ ხელშეკრულებების გაფორმების გზით, როგორცაა ელექტროენერჯის გრძელვადიანი ნასყიდობის ხელშეკრულებები, რომელიც შესაბამისობაშია ENTSO-E წესებთან. ასევე, ელექტროენერჯის სისტემების პირობების ხელმისაწვდომობას, რაც უნდა ითვალისწინებდეს ფინანსურ და სამართლებრივ გარემოებებს, რომელიც უკავშირდება ზემოაღნიშნული ელექტროენერჯის შესყიდვასა და მათ გამომუშავებას ახალი საწარმოების მეშვეობით, რომელიც უნდა შეიქმნას საქართველოში.

4. ენერგეტიკის სამუშაო ჯგუფმა უნდა მოამზადოს სამოქმედო გეგმა, რათა ერთობლივი ძალისხმევით, უზრუნველყოს და ხელი შეუწყოს საქართველოში ენერგორესურსების განვითარებას და დასამტკიცებლად უნდა წარუდგინოს მოცემული სამოქმედო გეგმა კომპეტენტურ ორგანოებს. კომპეტენტური ორგანოების მიერ, სამოქმედო გეგმის დამტკიცების პროცედურა უნდა დასრულდეს 2016 წლის ბოლომდე.

მუხლი 7

ელექტროენერჯით ვაჭრობა

1. მხარეები აცხადებენ თავიანთ ერთობლივ მიზანს, გააძლიერონ საქართველოსა და თურქეთის რესპუბლიკის ელექტროენერჯის ბაზრებს შორის

თანამშრომლობა. სწორედ ამ მიზნით, მხარეები თანხმდებიან, დააკმაყოფილონ შემდეგი მოთხოვნები:

a) განავითარონ სიმძლავრის აუქციონის პლატფორმების ურთიერთკავშირები ორივე ქვეყანაში, რომელიც ეფუძნება იმავე პროგრამულ უზრუნველყოფას, რაც გამოიყენება თურქეთში.

b) 2015 წლის მაისიდან მხარეთა TSO-ებმა უნდა დაასრულონ დაგეგმვის, სიმძლავრის განაგარიშების/განსაზღვრის, დაგეგმვისა და სიმძლავრის განაწილების პროცედურები ასინქრონულ პარალელურ რეჟიმში მუშაობისთვის, ისე როგორც ეს ხორციელდება სინქრონულ პარალელურ რეჟიმში მუშაობისას თურქეთში.

2. იმ მიზნით, რომ გაძლიერდეს მხარეთა შორის ელექტროენერგიით ვაჭრობა, სხვა კომერციული ორგანიზაციების არსებული და სამომავლო უფლებებისა და ვალდებულებების შელახვის გარეშე, TETAS ასევე წარმოადგენს თურქეთის რესპუბლიკის მთავრობის მიერ სათანადოდ უფლებამოსილ პირს, რათა აწარმოოს ვაჭრობა ქართულ უწყებებთან (მათ შორის, ESCO-თან), ელექტროენერგიის შესახებ მოკლე და/ან გრძელვადიანი ნასყიდობის ხელშეკრულებების დადების გზით. წინამდებარე მუხლი საფრთხეს არ უნდა უქმნიდეს, ან არ უნდა ზღუდავდეს რომელიმე სხვა პირის უფლებებს, განახორციელოს ტრანს-სასაზღვრო ვაჭრობა ერთმანეთთან და TETAS-ისგან დამოუკიდებლად და არ უნდა იქნას გაგებული, როგორც აღნიშნული უფლებების შეზღუდვა.

მუხლი 8

ახალი გადამცემი ინფრასტრუქტურის განვითარება

მხარეები თანხმდებიან, რომ თურქეთ-საქართველოს ურთიერთდამაკავშირებელი ინფრასტრუქტურის შემდგომი განვითარება უნდა მოიცავდეს ქვემოთ მოცემულ ძირითად ეტაპებს:

a) ძირითადი პოზიციების შეჯერება, რომ ელექტროენერგიის ურთიერთდამაკავშირებელი ნებისმიერი გადამცემი ხაზი, უნდა იყოს მხარეთა TSO-ების კონტროლის ქვეშ. თურქეთის რესპუბლიკასა და საქართველოს შორის ურთიერთდამაკავშირებელი ხაზების ფუნქციონირების განმავლობაში, უნდა გამოიყენებოდეს საერთო და არადისკრიმინაციული წესები, რომელიც დადგენილია საერთაშორისო შეთანხმებებითა და შიდასახელმწიფოებრივი კანონმდებლობით;

- b) ახალციხე-თორთუმის 400კვ. ელექტროგადამცემი ხაზის მშენებლობის შესახებ შეთანხმების ხელმოწერა და დამატებით მუდმივი დენის ჩანართი არაუგვიანეს 2016 წლისა;
- c) ბათუმი-მურათლის 154კვ. ელექტროგადამცემი ხაზის პროექტის, მუდმივი დენის ჩანართის პროექტთან ერთად, შემდგომი რეალიზაციის ხელშეწყობა ბათუმში;
- d) მხარეთა TSO-ების მიერ გადამცემი ქსელის განვითარების გრძელვადიანი გეგმის ერთობლივად მომზადება, მათ შორის, ურთიერთდამაკავშირებელ ხაზებთან დაკავშირებით, რომლებიც მდებარეობს თურქეთის რესპუბლიკისა და საქართველოს სახელმწიფო საზღვრის მიმდებარე რეგიონებში, არაუგვიანეს 2016 წლისა და მხარეთა TSO-ების მიერ მისი რეგულარულად განახლების უზრუნველყოფა და გრძელვადიანი გეგმის წარდგენა კომპეტენტური ორგანოებისათვის, დასამტკიცებლად. კომპეტენტური ორგანოების მიერ გრძელვადიანი გეგმის დამტკიცების პროცედურა უნდა დასრულდეს 2016 წლის ბოლომდე და როდესაც დამტკიცდება კომპეტენტური ორგანოების მიერ, TSO-ები ჩაითვლებიან უფლებამოსილად, აღასრულონ მოცემული გრძელვადიანი გეგმა.

მუხლი 9

ელექტროენერჯის გადაცემა

1. მხარეებმა უნდა ითანამშრომლონ ელექტროენერჯის გადაცემის სფეროში, შემდეგ საკითხებში:

- a) ელექტროგადამცემ ქსელთან დაკავშირებულ ტექნოლოგიებში, კერძოდ, ჰკვიანი ქსელის ტექნოლოგიებში გამოცდილების ურთიერთგაცვლა;
- b) ექსპორტ-იმპორტის პოტენციალის გამოყენების ხელშეწყობა მხარეთა შორის;
- c) სიმძლავრის განაწილება ურთიერთდამაკავშირებელ ხაზებზე უნდა განხორციელდეს "წლით ადრე", "თვით ადრე" და "დღით ადრე" პრინციპის შესაბამისად;
- d) გამოცდილების გაზიარება იმ მიზნით, რომ მოხდეს გადაცემის სისტემის ოპერატორების ორგანიზაციული სტრუქტურის განახლება;
- e) ტექნიკური ითანამშრომლობა ელექტროენერჯის გადამცემი ქსელის მშენებლობის, ექსპლუატაციისა და მასთან დაკავშირებულ ტექნიკურ საკითხებში;
- f) მხარეთა კომპეტენტური ორგანოების მიერ უფლებამოსილ კომპანიებს შორის ავარიულ სიტუაციებში დახმარების გაწევის თაობაზე ხელშეკრულების ხელმოწერა არა უგვიანეს 2015 წლისა.

2. იმავე წესებისა და პროცედურების შესაბამისად, რომელიც გამოყენებულია ENTSO-E-ში, TSO-ები ითანამშრომლებენ თურქეთის რესპუბლიკასა და

საქართველოს შორის ურთიერთდამაკავშირებელ ხაზზე NTC/ATC გამაანგარიშების კუთხით და ამ მიზნით, გაცვლიან ტექნიკურ მონაცემებს.

3. TSO-ები განახორციელებენ ერთობლივ კვლევებს, სისტემაში არსებულ სარეზერვო სიმძლავრესთან დაკავშირებით, 2015 წლის ბოლომდე.

მუხლი 10

თანამშრომლობა ENTSO-E ინტეგრაციის პროცესთან დაკავშირებით

1. თურქეთის TSO გაუზიარებს საქართველოს TSO-ს თავის გამოცდილებას ENTSO-E ინტეგრაციის პროცესთან დაკავშირებული ტექნიკური და სამართლებრივი საკითხების შესახებ.

2. საქართველოს მთავრობის დაინტერესების და შესაბამისი მოთხოვნის წარდგენის შემთხვევაში და მას შემდეგ, რაც თურქეთის რესპუბლიკის მთავრობა გახდება ENTSO-E-ს წევრი, თურქეთის რესპუბლიკის მთავრობა მხარს დაუჭერს საქართველოს ენერგოსისტემის ინტეგრაციის პროცესს ENTSO-E-ში, ENTSO-E-ს წესების შესაბამისად.

მუხლი 11

ელექტროენერჯის დავალიანება

საქართველოს მთავრობა აცნობიერებს თავის ელექტროენერჯის დავალიანებას თურქეთის რესპუბლიკის მიმართ, რომელსაც ადგილი ჰქონდა 1990 და 2011 წლების პერიოდში. აღნიშნული შეთანხმებით მხარეები თანხმდებიან, რომ 20 წლის განმავლობაში, დაწყებული იმ კალენდარული წლიდან რომელიც მოსდევს წინამდებარე შეთანხმების ძალაში შესვლას, საქართველოს მთავრობა გამოიწვევს და უზრუნველყოფს, რომ ESCO-მ, ზემოაღნიშნული ვალის დაფარვის მიზნით, TETAS-ს მიაწოდებს 1 000 000 000 კვტ.სთ ელექტროენერჯიას ზემოაღნიშნული პერიოდის განმავლობაში, როგორც ფასდაკლებულ ვალს, რაც შეთანხმებულია მხარეთა მიერ. TETAS-მა და ESCO-მ ხელი უნდა მოაწერონ ოქმს, რომელიც მოიცავს ასეთი ფასდაკლებული ვალის გადახდასთან დაკავშირებულ დეტალებს. მას შემდეგ, რაც ფასდაკლებული ვალი სრულად მიეწოდება TETAS-ს, ვალი, რომელიც გააჩნია საქართველოს თურქეთის რესპუბლიკასთან მიმართებით, ზემოაღნიშნული პერიოდისთვის, ჩაითვლება, რომ დაფარულია სრულად.

მუხლი 12

ხარჯები

1. ხარჯები, რომელიც უკავშირდება წინამდებარე შეთანხმებით განსაზღვრულ აქტივობებს, ექვემდებარება შესაბამისი სახსრების ხელმისაწვდომობას, თითოეული მხარის საბიუჯეტო მოთხოვნებისა და შესაბამისი შიდასახელმწიფოებრივი კანონმდებლობის თანახმად.
2. როდესაც განსაკუთრებული დაფინანსების საჭიროება განისაზღვრება მხარეთა მიერ, რაც საჭიროა წინამდებარე შეთანხმებით გათვალისწინებული ცალკეული აქტივობის განსაზოციელებლად, მხარეებმა წერილობით უნდა ჩამოაყალიბონ საჭირო დაფინანსების ვადები და პირობები, საერთაშორისო შეთანხმებებისა და თითოეული მხარის შიდასახელმწიფოებრივი კანონმდებლობის შესაბამისად.

მუხლი 13

კონფიდენციალურობა

1. შესაბამისმა უწყებებმა უნდა შეიმუშაონ და გამოიყენონ კონფიდენციალურობის შესახებ სათანადო პირობები და გარემოებები, რომელიც უკავშირდება წინამდებარე შეთანხმებით განსაზღვრული თანამშრომლობის შედეგებს. წინამდებარე შეთანხმებით განსაზღვრული თანამშრომლობის შედეგები მხარეთა მიერ დაცულ უნდა იქნეს კონფიდენციალურად.
2. თუ მხარეს სურს გაუმჟღავნოს მესამე მხარეს წინამდებარე შეთანხმებით განსაზღვრული თანამშრომლობის შედეგები, წინასწარი წერილობითი თანხმობა უნდა იქნას მოპოვებული მეორე მხარისაგან.
3. წინამდებარე შეთანხმებით განსაზღვრული თანამშრომლობის შედეგები შესალოა გამოჰყვეყნდეს მხოლოდ მხარეთა ორმხრივი წერილობითი თანხმობის საფუძველზე.
4. მიუხედავად წინამდებარე შეთანხმების შეწყვეტისა ან ვადის გასვლისა, მხარეებზე სავალდებულოდ ვრცელდება წინამდებარე მუხლის პირობები და მოვალეობები უვადოდ, გარდა იმ შემთხვევისა, როდესაც აღნიშნული სხვაგვარად არის წერილობით შეთანხმებული მხარეთა შორის.

მუხლი 14 დავების მოგვარება

1. ნებისმიერი დავა, რომელიც წარმოიშობა მხარეთა შორის წინამდებარე შეთანხმების განმარტებასთან, გამოყენებასა ან განხორციელებასთან დაკავშირებით, უნდა მოგვარდეს მეგობრულად, მხარეთა შორის კონსულტაციებისა და/ან მოლაპარაკებების გზით.

2. თუ მხარეებს არ შეუძლიათ დავების მოგვარება დიპლომატიური არხების მეშვეობით ოთხმოცდაათი (90) დღის განმავლობაში, ნებისმიერმა მხარემ, მეორე მხარისათვის წერილობითი შეტყობინების გაგზავნის გზით, შესაძლოა გადაწყვიტოს, რომ სადავო საგანი წარუდგინოს სპეციალურად შექმნილ (ad hoc) საარბიტრაჟო სასამართლოს, აღნიშნული დავის საბოლოო და სავალდებულო გადაწყვეტის მიზნით. შეტყობინება უნდა მოიცავდეს განცხადებას მოთხოვნის აღწერასთან დაკავშირებით და სამართლებრივის დაცვის საშუალებას (მათ შორის, დეკლარატორული დაცვა) და ასევე, აღნიშნულთან დაკავშირებულ, ფინანსურ საკითხს.

3. ასეთი, სპეციალურად შექმნილი (ad hoc) საარბიტრაჟო სასამართლო, უნდა დაკომპლექტდეს შემდეგნაირად:

(a) მხარემ, რომლის მიერ არის ინიცირებული საქმისწარმოება, უნდა დანიშნოს სასამართლოს ერთი წევრი და აცნობოს დავის მეორე მხარეს მისი დანიშვნის შესახებ, მეორე მხარის მიერ, წინამდებარე მუხლის მე-2 პუნქტით გათვალისწინებული შეტყობინების მიღებიდან 30 დღის განმავლობაში;

(b) წინამდებარე მუხლის მე-2 პუნქტით გათვალისწინებული შეტყობინების მიღებიდან 60 დღის განმავლობაში, მეორე მხარემ უნდა დანიშნოს ერთი წევრი. თუ დანიშვნა ვერ განხორციელდება გაწერილი ვადის განმავლობაში, მხარე, რომელმაც წამოიწყო საქმისწარმოება, უფლებამოსილია, წინამდებარე მუხლის მე-2 პარაგრაფით გათვალისწინებული შეტყობინების მიღებიდან ოთხმოცდაათი (90) დღის განმავლობაში მოითხოვოს, რომ დანიშვნა განხორციელდეს წინამდებარე მუხლის მე-3 (d) პუნქტის შესაბამისად;

(c) მესამე წევრი, რომელიც არ უნდა იყოს რომელიმე მხარის ეროვნების ან ამ ქვეყნის მოქალაქე, უნდა დანიშნოს მხარეთა მიერ. აღნიშნული წევრი იქნება სასამართლოს თავმჯდომარე. იმ შემთხვევაში, თუ, წინამდებარე მუხლის მე-2 პუნქტით გათვალისწინებული შეტყობინების მიღებიდან ასორმოდედათი (150) დღის განმავლობაში მხარეები ვერ შეთანხმდებიან მესამე მხარის დანიშვნასთან დაკავშირებით, დანიშვნა უნდა განხორციელდეს წინამდებარე მუხლის მე-3 (d)

პუნქტის შესაბამისად, რომელიმე მხარის მოთხოვნის საფუძველზე, ასეთი შეტყობინების მიღებიდან 180 დღის განმავლობაში;

(d) მოთხოვნა დანიშვნასთან დაკავშირებით, რომელიც ხორციელდება წინამდებარე პუნქტის შესაბამისად, უნდა განხორციელდეს საერთაშორისო მუდმივმოქმედი საარბიტრაჟო სასამართლოს გენერალური მდივნის მიერ, ასეთი მოთხოვნის მიღებიდან 30 დღის განმავლობაში. თუ გენერალურ მდივანს არ შეუძლია წინამდებარე ამოცანის შესრულება, დანიშვნა უნდა განხორციელდეს ბიუროს პირველი მდივნის მიერ. თუ ეს უკანასკნელიც ვერ ასრულებს აღნიშნულ ამოცანას, დანიშვნა უნდა განხორციელდეს რანგობრივად უფროსი მოადგილის მიერ;

(e) დანიშვნები, რომელიც ხორციელდება წინამდებარე მუხლის 3 (a) - (d) პუნქტების შესაბამისად, უნდა განხორციელდეს დასანიშნი წევრების შესაბამისი კვალიფიკაციისა და გამოცდილების გათვალისწინებით, განსაკუთრებით, იმ საკითხებში, რომელისაც მოიცავს წინამდებარე შეთანხმება;

(f) მხარეებს შორის საპირისპიროზე შეთანხმების არარსებობის შემთხვევაში, საარბიტრაჟო წესებად გამოიყენება UNCITRAL-ის საარბიტრაჟო წესები, გარდა იმ შემთხვევისა, თუ აღნიშნული სხვაგვარადაა დარეგულირებული მხარეების ან არბიტრების მიერ. საარბიტრაჟო სასამართლო გადაწყვეტილებებს იღებს ნმათა უმრავლესობით;

(g) საარბიტრაჟო სასამართლომ უნდა გადაწყვიტოს დავა წინამდებარე შეთანხმებისა და საერთაშორისო სამართლის მოქმედი ნორმებისა და პრინციპების შესაბამისად;

(h) არბიტრაჟის გადაწყვეტილება საბოლოოა და სავალდებულოა შესასრულებლად მხარეებისათვის;

(i) საარბიტრაჟო სასამართლოს ხარჯები და მათ შორის, მისი წევრებისთვის განკუთვნილი ანაზღაურებაც, თანაბრად ნაწილდება მხარეებზე. თუმცა, საარბიტრაჟო სასამართლო უფლებამოსილია, თავისი შეხედულებისამებრ, დააკისროს რომელიმე მხარეს ხარჯების უფრო მეტი წილის ანაზღაურება;

(j) თუ მხარეები სხვაგვარად არ შეთანხმდებიან, საარბიტრაჟო სასამართლო შეიკრიბება ჰააგაში და გამოიყენებს მუდმივმოქმედი საარბიტრაჟო სასამართლოს შენობა-ნაგებობებს;

(k) გადაწყვეტილების ასლი შეინახება სამდივნოში, რომელიც უზრუნველყოფს მის საზოგადოდ გასაჯაროებას.

მუხლი 15 **ცვლილებები**

წინამდებარე შეთანხმებაში ნებისმიერ დროს, შესაძლოა, შეტანილ იქნას ცვლილებები მხარეთა ორმხრივი წერილობითი თანხმობის საფუძველზე. ცვლილებები ძალაში შედის იმავე სამართლებრივი პროცედურების შესაბამისად, რომელიც გაწერილია წინამდებარე შეთანხმების მე-17 მუხლის 1 პუნქტის თანახმად.

მუხლი 16 **ინტელექტუალური საკუთრება**

მხარეებმა, თავიანთი შესაბამისი შიდასახელმწიფოებრივი კანონმდებლობისა და საერთაშორისო შეთანხმებების საფუძველზე, უნდა უზრუნველყონ ინტელექტუალური საკუთრების უფლებების ეფექტური დაცვა, რომელიც გადაეცემათ ან წარმოიშობა წინამდებარე შეთანხმების შედეგად. წინამდებარე შეთანხმების მიზნებისთვის, ინტელექტუალური საკუთრება განიმარტება ისევე, როგორ აღნიშნული გათვალისწინებულია ინტელექტუალური საკუთრების მსოფლიო ორგანიზაციის კონვენციის მე-2 (viii) მუხლით და რომელიც დადებულია 1967 წლის 14 ივლისს და რომელშიც ცვლილებები შეტანილია 1979 წლის 28 სექტემბერს.

მუხლი 17 **შეთანხმების ძალაში შესვლა, ხანგრძლივობა და შეწყვეტა**

- 1.** წინამდებარე შეთანხმება ძალაში შედის, მხარეთა მიერ, დიპლომატიური არხების მეშვეობით, იმ უკანასკნელი წერილობითი შეტყობინების მიღების თარიღიდან, რომლითაც აცნობებენ ერთმანეთს, რომ შეთანხმების ძალაში შესასვლელად საჭირო თავიანთი შიდა სამართლებრივი პროცედურები დასრულებულია.
- 2.** წინამდებარე შეთანხმება ძალაში რჩება 20 (ოცი) წლის ვადით და გრძელდება ავტომატურად, მომდევნო 5 (ხუთი) წლის პერიოდით, გარდა იმ შემთხვევისა, როდესაც ერთ-ერთი მხარე წერილობით, დიპლომატიური არხების

მეშვეობით, შეატყობინებს მეორე მხარეს, თავისი განზრახვის შესახებ, მოქმედება შეუწყვიტოს წინამდებარე შეთანხმებას, აღნიშნული თავდაპირველი ან ნებისმიერი შემდგომი ხუთწლიანი პერიოდის ამოწურვამდე 3 (სამი) თვით ადრე.

3. წინამდებარე შეთანხმების შეწყვეტამ გავლენა არ უნდა მოახდინოს იმ საქმიანობასა და პროექტებზე რომელიც მიმდინარეობს ან დასრულდა წინამდებარე შეთანხმების შესაბამისად.

ხელმოწერილია ქ. სტამბულში 2015 წლის 9 აპრილს, თურქულ, ქართულ და ინგლისურ ენებზე. შეთანხმების ყველა ტექსტი თანაბრად აუთენტურია. წინამდებარე შეთანხმების განსხვავებული განმარტების შემთხვევაში, უპირატესობა მიენიჭება ტექსტს ინგლისურ ენაზე.

თურქეთის რესპუბლიკის მთავრობის
სახელით

საქართველოს მთავრობის სახელით

თანერ ილდიზი

კახა კალაძე

თურქეთის რესპუბლიკის ენერჯეტიკისა
და ზუნებრივი რესურსების მინისტრი

საქართველოს ენერჯეტიკის მინისტრი

**AGREEMENT
BETWEEN
THE GOVERNMENT OF THE REPUBLIC OF TURKEY
AND
THE GOVERNMENT OF GEORGIA
ON THE COOPERATION IN THE FIELD OF ENERGY**

PREAMBLE

The Government of the Republic of Turkey and the Government of Georgia (hereinafter referred to individually as a “Party” and collectively as the “Parties”),

Considering the deep relations and close friendship links between the two countries,

Noting the importance of intensifying and extending the economic and social cooperation between the Parties,

Desiring to strengthen the cooperation in the area of energy based on principles of equality, mutual respect and reciprocal benefits,

Being fully aware that such cooperation strengthens the relations between the two countries and desiring to further develop the existing relations of cooperation in the field of energy,

have agreed on the followings:

**ARTICLE 1
DEFINITIONS**

Capitalized terms used in this Agreement, including the Preamble, shall have the meanings ascribed to them below:

1. “**Action Plan**” means a guideline for the joint efforts to encourage and support the development of the energy resources in Georgia in accordance with Article 6 of this Agreement;
2. “**Agreement**” means this Agreement between the Government of the Republic of Turkey and the Government of Georgia On the Cooperation in the Field of Energy, as the case may be amended or otherwise modified;
3. “**Available Transfer Capacity**” or “**ATC**” means that part of the NTC that remains available, after each phase of allocation procedure, for further commercial activities and is offered for utilization by users, as defined in the “Agreement Between the Republic of Turkey and Georgia Concerning Cross-Border Electricity Trade via Borcka-Akhalsikhe Interconnection Line” signed on 20 January 2012.

4. **“Competent Authorities”** means the State Authorities that have been designated by the Parties in accordance with the Article 4 of this Agreement.
5. **“Energy Working Group”** means the working group to be established by Parties to coordinate the implementation of all Articles of this Agreement.
6. **“ENTSO-E”** means the European Network of Transmission System Operators for Electricity;
7. **“ESCO”** means Electricity System Commercial Operator LLC, a company duly incorporated under the National Legislation of Georgia;
8. **“GSE”** means Georgian State Electrosystem JSC which is the Transmission System Operator of the Georgian Transmission System, owns and controls part of the Transmission System and carries out the operational dispatch and control of the energy system of Georgia;
9. **“International Agreement”** means an international agreement concluded between the Republic of Turkey and Georgia and/or by the Republic of Turkey and Georgia with other States and/or International Organization/Organizations, in written form and governed by international law, whether embodied in a single instrument or in two or more related instruments and whatever its particular designation;
10. **“Long-Term Plan”** means the 10 (ten) year plan jointly prepared by the TSOs of the Parties for development of the transmission grid, in the regions surrounding the state border between the Republic of Turkey and Georgia (including Interconnection lines between the Republic of Turkey and Georgia) and regularly updated by TSOs of the Parties and approved by the Competent Authorities in accordance with Article 8, paragraph “d”;
11. **“National Legislation”** means the laws and regulations of each respective Party constituting the entire legal regime of the Parties, including the constitution, laws, international agreements, decrees with the forces of law, by-laws, regulations, decrees and other regulatory administrative acts;
12. **“Net Transfer Capacity”** or **“NTC”** means the total electricity exchange programme (via Borcka-Akhaltshikhe Interconnection Line) between two interconnected Transmission Systems compatible with the fulfillment of the security standards established by the respective Transmission Systems, for a certain period and direction of active power flow, as defined in the “Agreement Between the Republic of Turkey and Georgia Concerning Cross-Border Electricity Trade via Borcka-Akhaltshikhe Interconnection Line” signed on 20 January 2012.

13. **“State Authorities”** means any and all national or local authorities, including ministries, departments, administrative authorities, executive and regulatory authorities, agencies, state-owned companies of either Party;
14. **“TEIAS”** means the Turkish Electricity Transmission Corporation, which is Transmission System Operator of the Turkish Transmission System, owns and controls the Turkish Transmission System and carries out the operational dispatch control of the electricity system of the Republic of Turkey;
15. **“TETAS”** means the Turkish Electricity Trading and Contracting Company – the company duly incorporated under the National Legislation of the Republic of Turkey, which is involved in electricity trading in the Republic of Turkey and executes other functions defined by the National Legislation;
16. **“Transmission System”** means a national high voltage electricity transmission system, including all related facilities;
17. **“Transmission System Operator or TSO”** means a legal entity relevantly authorized and responsible for operating, ensuring the maintenance of and, if necessary, developing the transmission system in each respective Party and for ensuring the long-term ability of the system to meet reasonable demands for the transmission of electricity.

ARTICLE 2

INTERPRETATION

1. The division of this Agreement into articles, paragraphs and other portions and the insertion of headings are for convenience of reference only and shall not affect the construction or interpretation hereof.
2. Unless otherwise indicated, references to a particular Article or to the Preamble refer to the specified Article or the Preamble of this Agreement.
3. The terms “this Agreement”, “hereof”, “herein” and similar expressions refer to this Agreement and not to any particular Article, paragraph or other portion hereof.
4. Unless otherwise specifically indicated or the context otherwise requires, words importing the singular include the plural and vice versa.
5. Words importing any gender shall include all genders.
6. Each reference to an Agreement or document shall be construed, at any particular time, as a reference to the relevant agreement or document as it may have been amended or supplemented in accordance with its terms.

7. Where reference is made in this Agreement to a period or periods of time, the periods in question shall be deemed to start at midnight on the first day of such period and to end at midnight on the last day of such period unless otherwise stated.

ARTICLE 3 OBJECTIVE

1. The objective of this Agreement is to promote the development of bilateral scientific, technical, technological, legal, administrative and commercial cooperation between the Parties in the field of energy, particularly in the areas of energy resources, green energies and energy efficiency, electricity trading, cooperation in the development of the new transmission infrastructure and in the field of electricity transmission, cooperation in knowledge/experience sharing on ENTSO-E integration process and electricity within the framework of their National Legislations.
2. In order to meet the objective of this Agreement, the Parties shall cooperate on the following subjects by applying their respective National Legislations and this Agreement:
 - a) Exchange of knowledge and experiences with respect to the development of their energy sectors, including ENTSO-E integration process,
 - b) Training of human resources in the technical areas of the energy sector,
 - c) Exchange of knowledge and experience on legal and regulatory issues in the field of energy,
 - d) Exchange of knowledge and expertise, particularly by reinforcing partnership between State Authorities and private entities of the Parties operating in the field of energy,
 - e) Joint organization of seminars, conferences, exhibitions and other meetings related to the field of energy, and
 - f) Organization of joint studies in the fields of electricity generation, transmission, trade and congestion management, capacity reserves and demand forecast.
3. The Parties agree to take the all required measures for the purpose of fulfillment of this Agreement.

ARTICLE 4 RELATION OF THIS AGREEMENT WITH NATIONAL LEGISLATION

In the event of a conflict between the terms and conditions of this Agreement and any National Legislation of either Party, the terms and conditions of this Agreement will be used within the framework of this Agreement.

ARTICLE 5
COMPETENT AUTHORITIES AND ENERGY WORKING GROUP

1. For the purpose of implementing this Agreement, the Parties have designated the following Competent Authorities:
 - on the part of the Government of the Republic of Turkey, the Ministry of Energy and Natural Resources of the Republic of Turkey; and
 - on the part of the Government of Georgia, the Ministry of Energy of Georgia.
2. The Parties shall establish an Energy Working Group in order to coordinate the implementation of this Agreement and support the energy cooperation between Parties. EWG will meet alternately at least once a year.

ARTICLE 6
UTILIZATION OF ENERGY RESOURCES, GREEN ENERGIES AND ENERGY EFFICIENCY

1. The Parties agree to cooperate in the fields of all energy resources, green energies and energy efficiency.
2. The Parties shall identify business opportunities in the fields of energy resources, green energies and energy efficiency and encourage State Authorities of the both Parties and investors to work together for the promotion and development of the projects in the fields of energy resources, green energies and energy efficiency.
3. The Parties considering the utilization of all energy sources as well as renewable energy resources of Georgia in the next 15 years, shall cooperate to implement relevant projects in this respect by utilizing new generation plants as well as developing necessary infrastructure and facilitation of the trade through the trade instruments such as long term power purchase agreements in compliance with ENTSO-E rules and availability of their power systems conditions by taking into consideration the financial and legal conditions associated for purchase of the abovementioned energy to be generated by the new power plants to be constructed in Georgia.
4. Energy Working Group shall prepare the Action Plan for the joint efforts to encourage and support the development of the energy resources in Georgia and submit the Action Plan to the Competent Authorities for approval. The approval procedure of the Action Plan by the Competent Authorities shall be completed before the end of 2016.

ARTICLE 7
ELECTRICITY TRADE

1. The Parties declare their mutual goal to enhance cooperation between the electricity markets of the Republic of Turkey and Georgia. With this objective the Parties agree to meet following requirements:
 - a) Develop the intercommunication between capacity auction platforms in both countries based on the same soft-ware that is used in Turkey.
 - b) Starting from May 2015, the TSOs of the Parties shall finalize the planning, capacity calculation/determination, scheduling and capacity allocation procedures for asynchronous parallel operation as it is organized for synchronous parallel operation in Turkey.
2. In order to enhance the electricity trade between the Parties, without prejudice of the existing and future rights and obligations of other commercial entities, TETAS has also been duly authorized by the Government of the Republic of Turkey to trade with Georgian entities (including ESCO) by means of signing of the short and/or long term power purchase agreements. This article in no way shall jeopardize or restrict the rights of any other entity to exercise cross border trade among each other and independently from TETAS and shall not be understood as the limitation of this right.

ARTICLE 8
DEVELOPMENT OF THE NEW TRANSMISSION INFRASTRUCTURE

Parties agree that further development of Turkish – Georgian interconnection infrastructure shall include the following main steps:

- a) Reconciling the principal positions that any electricity interconnection transmission line shall be under full operational control of the TSOs of the Parties. During the operation of the interconnection lines between the Republic of Turkey and Georgia the common and non-discriminatory rules set by International Agreements and National Legislations shall be applied;
- b) Signing the construction agreement for Akbaltisikhe-Tortum 400 kV interconnection line and with the additional Back to Back no later than 2016;
- c) Support further realization of Batumi-Muratli 154 kV electricity transmission line project with the Back to Back project in Batumi;
- d) Joint preparation by the TSOs of the Parties of the Long-Term Plan for development of the transmission grid, including interconnection lines in the regions surrounding

the state border between the Republic of Turkey and Georgia no later than 2016 and ensuring its regular update by TSOs of the Parties and submission of the Long-Term Plan to the Competent Authorities for approval. The approval procedure of the Long-Term Plan by the Competent Authorities shall be completed before the end of 2016 and when approved by the Competent Authorities the TSOs shall be deemed to be authorized to execute the Long-Term Plan.

ARTICLE 9 ELECTRICITY TRANSMISSION

1. The Parties shall cooperate in the field of electricity transmission, in the following areas:
 - a) Exchange of experiences on technologies regarding electricity transmission grid, in particular smart grid technologies;
 - b) Supporting utilization of electricity export-import potential between the Parties hereof;
 - c) Capacity allocation for the interconnection lines shall be utilized by application of "year ahead", "month-ahead" and "day-ahead" basis.
 - d) Exchange of experiences with the focus on the renovation of organizational structures of transmission system operators;
 - e) Technical cooperation on construction, operation and maintenance of electricity transmission grid;
 - f) Signing of the contract between entities authorized by the Competent Authorities of the Parties on providing the assistance in emergency situations not later than 2015.
2. In accordance with the same rules and procedures as used in ENTSO-E, TSO's will cooperate on calculation of NTC/ATC for the interconnection line between the Republic of Turkey and Georgia and exchange technical data for this purpose.
3. TSOs will conduct joint studies on the reserve capacities till the end of 2015.

ARTICLE 10 COOPERATION IN THE FIELD OF ENTSO-E INTEGRATION PROCESS

1. Turkish TSO will share its experiences regarding the technical and legislative framework of ENTSO-E integration process with Georgian TSO.

2. In case of interest and relevant request expressed by the Government of Georgia and after the Government of the Republic of Turkey becomes a member of the ENTSO-E, the Government of the Republic of Turkey supports integration process of Georgian power system with ENTSO-E in accordance with ENTSO-E rules.

ARTICLE 11

ELECTRICITY DEBT

The Government of Georgia acknowledges its electricity debt to the Republic of Turkey occurred in the period between 1990 and 2011. The Parties hereof agree that during 20 years commencing from the calendar year following the signature of this Agreement, the Government of Georgia shall cause and ensure that ESCO, for the purposes of covering the above mentioned debt, shall supply to TETAS 1 000 000 000 kilowatt hour electricity as discounted debt agreed by the Parties during the period defined above. TETAŞ and ESCO shall sign a protocol which covers all details of the payback of the discounted debt. After the discounted debt is fully supplied to TETAS, the debt owed by Georgia to the Republic of Turkey for the period mentioned above shall be deemed to be eliminated in full.

ARTICLE 12

COSTS

1. Costs related to the activities under this Agreement are subject to the availability of appropriate funds in conformity with budgetary provisions and the relevant National Legislation of each Party.
2. Where a need for a specific funding is identified by the Parties for the implementation of a particular activity under this Agreement, the Parties shall put into writing the terms and conditions for the necessary funding, in accordance with the International Agreements and the relevant National Legislation of each Party.

ARTICLE 13

CONFIDENTIALITY

1. Relevant entities shall develop and use relevant terms and conditions of confidentiality for the outcome or results of cooperation carried out under this Agreement. The outcome or the results of cooperation carried out under this Agreement shall be kept confidential by the Parties.
2. If a Party wishes to share the outcome or results of cooperation carried out under this Agreement with a third party, a prior written consent of the other Party shall be obtained.

3. The outcome and results of cooperation carried out under this Agreement may only be published upon the mutual written consent of the Parties.
4. Notwithstanding the termination or expiration of this Agreement, the Parties will continue to be bound by the terms and obligations of this Article without any time limit unless otherwise agreed in writing between the Parties.

ARTICLE 14

DISPUTE SETTLEMENT

1. Any dispute between the Parties arising out of the interpretation, application or implementation of this Agreement shall be settled amicably through consultations and/or negotiations between the Parties.
2. If the Parties are unable to settle the dispute through diplomatic channels within ninety (90) days, either Party may elect, by written notice to the other Party, to submit the matter for final and binding resolution to an ad hoc arbitral tribunal. The notice shall include a statement of the general nature of the claim and the relief or remedy (including declaratory relief) sought, including an indication of any financial amount involved.
3. Such an ad hoc arbitral tribunal shall be constituted as follows:
 - (a) The Party instituting the proceedings shall appoint one member of the tribunal and inform the other Party to the dispute of its appointment within 30 days of receipt of the notice referred to in paragraph 2 of this Article by the other Party;
 - (b) Within 60 days of the receipt of the written notice referred to in paragraph 2 of this Article, the other Party shall appoint one member. If the appointment is not made within the time limit prescribed, the Party having instituted the proceedings may, within ninety (90) days of the receipt of the written notice referred to in paragraph 2 of this Article, request that the appointment be made in accordance with paragraph 3.(d) of this Article;
 - (c) A third member, who shall not be a national or citizen of a Party, shall be appointed by the Parties. That member shall be the President of the tribunal. If, within one hundred and fifty (150) days of the receipt of the notice referred to in paragraph 2 of this Article, the Parties are unable to agree on the appointment of a third member, that appointment shall be made, in accordance with paragraph 3.(d) of this Article, at the request of either Party submitted within 180 days of the receipt of that notice;
 - (d) Appointments requested to be made in accordance with this paragraph shall be made by the Secretary-General of the Permanent Court of International Arbitration within 30 days of the receipt of a request to do so. If the Secretary-General is prevented from discharging this task, the appointments shall be made by the First Secretary of the

Bureau. If the latter, in turn, is prevented from discharging this task, the appointments shall be made by the most senior Deputy;

- (c) Appointments made in accordance with paragraph 3.(a) to (d) of this Article shall be made with regard to the qualifications and experience, particularly in matters covered by this Agreement, of the members to be appointed;
- (f) In the absence of an agreement to the contrary between the Parties, the Arbitration Rules of UNCITRAL shall govern, except to the extent modified by the Parties or by the arbitrators. The arbitral tribunal shall take its decisions by a majority vote of its members;
- (g) The arbitral tribunal shall decide the dispute in accordance with this Agreement and applicable rules and principles of international law;
- (h) The arbitral award shall be final and binding upon the Parties;
- (i) The expenses of the arbitral tribunal, including the remuneration of its members, shall be borne in equal shares by the Parties. The arbitral tribunal may, however, at its discretion direct that a higher proportion of the costs be paid by one of the Parties;
- (j) Unless the Parties agree otherwise, the arbitral tribunal shall sit in Hague, and use the premises and facilities of the Permanent Court of Arbitration;
- (k) A copy of the award shall be deposited with the Secretariat which shall make it generally available.

ARTICLE 15 AMENDMENTS

This Agreement may be amended at any time by mutual written consent of the Parties. The amendments shall enter into force in accordance with the same legal procedure prescribed under the paragraph 1 of the Article 17 of this Agreement.

ARTICLE 16 INTELLECTUAL PROPERTY

The Parties, in accordance with the respective National Legislation and International Agreements, shall ensure effective protection of the rights for intellectual property transferred or created under this Agreement. For the purpose of this Agreement, intellectual property is understood to have the meaning given in Article 2 (viii) of the Convention Establishing the World Intellectual Property Organization, signed at Stockholm on July 14, 1967 and as amended on September 28, 1979.

ARTICLE 17
ENTRY INTO FORCE, DURATION AND TERMINATION

1. This Agreement shall enter into force on the date of the receipt of the last written notification by both Parties through diplomatic channels, of the completion of their internal legal procedures required for its entry into force.
2. This Agreement shall remain in force for a period of 20 (twenty) years and shall be extended automatically for successive period of 5 (five) years, unless one of the Parties notifies the other Party in writing through diplomatic channels of its intention to terminate this Agreement at least 3 (three) months prior to the expiration of the initial or any subsequent 5 year period.
3. The termination of this Agreement shall not affect the activities and projects already in progress or executed in compliance with this Agreement.

Signed in Istanbul on 9th of April, 2015, in Turkish, Georgian and English languages, all texts being equally authentic. In case of any divergence of interpretation, the English text shall prevail.

**On Behalf of the Government of
the Republic of Turkey**

**On Behalf of the Government of
Georgia**

Taner YILDIZ
Minister
**of Energy and Natural Resources of
the Republic of Turkey**

Kakha KALADZE
Minister
of Energy of Georgia